

Hekelingen, Hervormde kerk.

HEKELINGEN, HERVORMDE KERK
 Het orgel in de Hervormde kerk te Hekelingen – een idyllisch gelegen midden negentiende-eeuwse zaalkerk – werd ingewijd op eerste kerstdag 1908 en bij die gelegenheid bespeeld door de Rotterdamse organist G.B. van Krieken. Het instrument kan gelden als één van de eerste werkstukken van de Rotterdamse orgelbouwer Adriaan Willem Jacobus Standaart. Voor het curieuze frontontwerp met zijn boogvormige middenpartij werd Standaart wellicht geïnspireerd door het door de architecten B. Hooykaas jr. en M. Brinkman ontworpen front van het Steenkuyt-orgel (1905) in de Nieuwe Kerk te Delfshaven, gesloopt

Hekelingen, fronttekening,
 gesigeneerd 'A.S. 8-11-07'.
 Collectie Cornelis Immig,
 Gemeentebibliotheek Rotterdam.

in 1975. Bij gebrek aan historisch onderzoek is nog geen dispositieopgave van de situatie 1908 bekend. Een notitie achterop een fronttekening in de collectie Cornelis Immig in de Gemeentebibliotheek te Rotterdam vermeldt dat het Hekelingse instrument acht stemmen en een aangehangen pedaal kende. Wellicht werd het orgel later enigszins gewijzigd; in ieder geval werd in later instantie een tremulant toegevoegd. Kort voor de demontage anno 2001 noteerde uw scribe de volgende registeropgave van het op dat moment onbespeelbare instrument:

Prestant	8 vt.
Holpijp	8 vt.
Gamba	8 vt.
Octaaf	4 vt.
Fluit	4 vt.
Octaaf	2 vt.
Bourdon	16 vt.
Cornet	4 st.

vaste combinaties: tutti, forte, piano, afsteller.

Enige decennia geleden werd het in slechte staat verkerende instrument buiten gebruik gesteld. Anno 2001 werd na jaren van stilzwijgen alsnog opdracht gegeven aan orgelbouwer H.B. Scheurman te Rotterdam het orgel te renoveren. Windlade en pneumatische tractuur werden daarbij gereviseerd, waarbij alle membranen werden vernieuwd. Resultaat was een opvallend directe en sensibele speelaard. Merkwaardigerwijs werden de originele vaste combinaties met bijbehorende drukknoppen verwijderd. Helaas achtte de desbetreffende orgelmaker het eveneens noodzakelijk vrijwel het complete pijpenbestand te vervangen; alleen het houten pijpwerk en de Viola di Gamba van Standaard bleven gehandhaafd. De zinken frontpijpen werden vervangen door tinnen exemplaren volgens de aanwezige mensuren; het overige pijpwerk wijkt qua factuur, stemrichting, wanddikte enz. nogal af van de gebruiken van de oorspronkelijke bouwer, welke volgens latere bronnen ook het metalen pijpwerk in eigen werkplaats vervaardigde. Ook de into-

Hekelingen, klaviatuur vóór (boven) en na restauratie.

natie werd beduidend 'klassieker' opgezet dan bouwjaar en tractuursysteem doen vermoeden. Hoewel op deze wijze een met name in de grondstemmen niet geheel onverdienstelijk klinkend instrument werd gerealiseerd, kan men zich afvragen of dit orgel met eenvoudig conserverend herstel niet beter af was geweest. Zo adviseerde Klaas Bolt in 1989 het herstel van het eerder door de Hervormde Orgelcommissie afgeschreven Standaard-orgel (1913) van 's-Heer Hendrikskinderen en vonden onlangs in het Rotterdamse stadhuisorgel (1918) zelfs werkzaamheden van

reconstructieve aard plaats. In dit kader zou men de Hervormde Gemeente van Hekelingen, die met groot enthousiasme haar vervallen orgel weer in bespeelbare toestand heeft weten te brengen, toch een wat terughoudender opstelling van de betreffende orgelmaker hebben toegewenst.

(Met dank aan kerkvoogd A. Pronk voor uitnodiging en ontvangst.)

Literatuur:

Het Orgel, 6/4 (januari 1909), 29.
[B.v.B.]

